

Kuva: Tajja Kirstua

Kuva: Pihla Liukkonen/Kontrastia

Kuva: Pihla Liukkonen/Kontrastia

Kuva: Pihla Liukkonen/Kontrastia

Tehdään & yhdessä **MÄNTYHARJU.**

**LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS
2021-2025**

Dokumentin sisältö

Liite 1: Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2021-2025

Liite 1: Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2021-2025

Tavoitteiden ja ennen kaikkea toimenpiteiden toteutumista on arvioitu liikennevalomallilla:

- Punainen (0-30 %): Ei toteutunut
- Keltainen (40-60 %): Toteutunut osittain
- Vihreä (70-100 %): Toteutunut

Jokainen toimiala ja yksikkö on kommentoinut omia vastuutoimenpiteitään sekä niiden toteutumista valtuustokauden aikana. Lisäksi oheisen taulukon viimeisessä sarakkeissa on huomioita sekä kehittämissuuntia tulevaan.

1. PAINOPISTE: TERVEELLISTEN ELÄMÄNTAPOJEN EDISTÄMINEN

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Toteutuminen ja arviointi 2021-2025	Kehittämiskohteet ja huomiot tulevaan:
	Edistetään monimuotoisia ruokaan liittyviä palveluita ikäihmisten yhteisöllisyyden ja toimintakyvyn tueksi. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu - Ikäruoka 2.0 -hankkeen tuottama tieto ja verkosto (Koordinoijana vanhusneuvosto)	Järjestetyt tilaisuudet: Tilaisuuksien lukumäärä ja osallistujamäärät.	Syödään yhdessä -tapahtumia toteutettiin säännöllisesti vuosina 2021-2024, noin 3-4 krt sekä kevät- että syyskaudella. Osallistujia tapahtumissa on ollut keskimäärin 50 henkilöä ja maksimissaan noin 70 henkilöä. Tapahtumissa ohjelmana muun muassa luentoja, osallisuutta, liikuntaa ja harrastuksia. Ohjelmaa olivat tuottamassa Eloisa, kansalaisopisto, Mäntyharjun Apteekki, Mäntyharjun kunta, Etelä-Savon Liikunta Ry sekä Mikkelin Seudun Muisti ry. (70-100 %)	Osallistavien menetelmien hyödyntäminen. Syksystä 2024 toiminnalle ei kuitenkaan löytynyt vastuunottajaa vanhusneuvostosta/järjestökentältä. Eläkeläisjärjestöt ovat toteuttaneet omissa tapaamisissa kuitenkin yhteisruokailua ja totuttua toimintamallia.
	Tiivistämme elintapa-ohjaukseen liittyvää yhteistyötä ja tiedottamista, Eloisan elintapaohjauksen asiantuntemus, opiskelijahuollon toiminta nuorten huomioimisessa (Koordinoijana hyte-tiimi).	Liikuntaneuvonnan kävijämäärät. Kartoitukset.	Liikutaan!- hanke 06/2023-06/2024 (Pääpaino työikäiset ja ikäihmiset) VirtaavaVoima -hanke 08/2024-12/2024 (Pääpaino lapset, nuoret ja lapsiperheet) Kuntaliitoksen myötä Pertunmaalla toiminut liikuntaneuvoja siirtyi Mäntyharjun kunnalle vakituisena työntekijänä (1.1.2025). Liikuntaneuvonnan Sillat -hanke 01/2025-12/2025 (Pääpaino palvelupolun laajentuminen ja vakiintuminen) Kuluneiden vuosien aikana on kehitetty Mäntyharjulle liikuntaneuvonnan palvelupolkua yhteistyössä Etelä-Savon hyvinvointialueen ja kunnan yksiköiden kanssa. Liikuntaneuvonnan kävijämäärät 6/2023-12/2024: • Yksilö: 31 (70-100 %)	Yhteistyön toimivuus Etelä-Savon hyvinvointialueen kanssa, palvelupolku. Yhteistyön edistäminen paikallisten toimijoiden kanssa. Vähän liikkuvien ohjautumisen edistäminen liikuntaneuvontaan.
			Toimia:	

Tarjoamme parempaa terveellisiin elintapoihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta	Ruokakasvatuksen kehittämishanke etenee suunnitellusti, Yhteistyö Itä-Suomen yliopiston ja ruokakasvatus-yhdistys Ruukku ry:n kanssa	Nykytila-kartoitukset ja toiminnan toteutuminen.	- Hankeinfot toukokuussa 2022 - Nykytilan alkukartoitus tehty kesäkuussa 2022 - Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet kesäkuussa 2022 - Henkilöstön koulutukset syysy 2022 - Ruokailu- ja ruokakasvatus-kysely syysy 2022 - Ruokakasvatuksen ensimmäinen pyöreä pöytä marraskuussa 2022 - Pedagoginen ja laaja-alainen työskentely aloitettu lapsiryhmissä - Ruokakasvatus-työryhmän tapaamiset - Ruoka-kasvatushankkeen toimijoiden yhteistyö (Ruukku, ateriapalvelujen esi-henkilö, hyvinvointikoordinaattori ja varhaiskasvatuksen johtaja) - Makuraati 3-5 -vuotiaalle päiväkotilapsille keväällä 2023 - Ruoka-kasvatuksen pyöreä pöytä huhtikuussa 2023 - Maukasta menoa-toiminnallinen ilta varhaiskasvatuksen perheille ja hankkeen päätös-tapahtuma toukokuussa 2023 - Ruokakasvatushankkeen päätösseminaari (paneelissa Minna Ahonen / JSP) - Ruokakasvatuksen nykytilan arvio hankkeen lopussa - Hankkeen kooste (ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry) Ruokakasvatus osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa moniaistisesti (ruokailutilanteet, leivonta, aistiradat, käsityölliset taidot jne.) (70-100 %)	Ruokakasvatus-työryhmän säännölliset tapaamiset Ruokakasvatuksen nykytilan arvio Makuraadit päiväkotilapsille Huoltajien kanssa ruokatoimikunnan perustaminen Ruokakasvatuksen pedagogisen arvon vakiinnuttaminen osaksi varhaiskasvatuksen oppimissuunnitelmaa / Vasun linjaukset Makudiplomi
	Ohjataan kuntalaisia käyttämään liikuntapaikkoja, Huomioidaan ohjaus kohtaamisissa, esitteet, verkkosivut, asiointipiste (Koordinoijana hyte-tiimi)	Ohjauskäytännöt. Verkkosivujen päivittäminen.	Erilaiset nostot viestinnässä (erityisesti sosiaalinen media) koskien esimerkiksi Monitoimihalli Kisalaa sekä luontoliikuntaa (yhteistyö VisitMäntyharju). Liikunta-mahdollisuuksia on tuotu esille myös Kesälehdissä. Ajankohtaista liikuntapaikoista -sivun aktiivinen ylläpito. Monitoimihalli Kisalan tapahtumissa, kuten Perhepuuhailuissa on ohjattu, miten tiloja on mahdollisuus varata itselleen. Liikuntaneuvonnan esitteet. (70-100 %)	Monikanavaisen viestinnän hyödyntäminen. Matalan kynnyksen toimintaa ja kokeilu-mahdollisuuksia eri ikäryhmille.
			Etsivä nuorisotyö: - Vuonna 2024: 67 asiakasta, Sovari 4,9/5 - Vuonna 2023: 68 asiakasta ja Sovari 4,5/5 - Vuonna 2022: 58 ja Sovari 4,4/5 Nuorten työpaja:	

	Tarjotaan nuorten ja nuorten aikuisten matalankynnyksen ohjausta ja neuvontaa, sekä elämänhallinnan tukemista, Ohjaamo 2.0 -hanke, yhteistyössä nuorten työpaja, etsivä nuorisotyö (Koordinoijana nuorisopalvelut)	Palvelun käyttäjämäärä, osallistujapalaute (Sovari - tyytyväisyyskysely, 1-5)	- Vuonna 2024: 16 sopimus-asiakasta - Vuonna 2023: 14 sopimus-asiakasta - Vuonna 2022: 16 sopimus-asiakaista Koulunuorisotyöntekijä (100 %), Kaikki Koulussa -hanke aloitettu 8/24 Nuorisotilan kävijämäärä vuosittain noin 1300 ja musakellarin käyttöaste keskimäärin 3 varausta/viikko. Tapahtumia keskimäärin noin 10 vuosittain. Jalkautuminen Rantapuistossa ja lähiympäristössä päättäreissä ja Venetsialaisissa. (70-100 %)	Palvelujen kävijämäärien ja seurannan tueksi otettu käyttöön NuoDo -järjestelmä.
	Urheiluakatemia - toiminta sovittaa yhteen kilpaurheilua harrastavien nuorten opiskelua ja kilpaurheilua, Etelä-Savon liikunta ry, Mäntyharjun lukio ja perusopetus (Koordinoijana oppilaitosten rehtorit).	Sitoutuneisuus toimintaan.	Akatemia toimii ja toimintaan ollaan sitoutuneita. ESLi on mukana. Akatemiaan osallistuvien määrä hieman vaihtelee lukuvuosittain, keskimäärin noin 10-15 hlöä. Akatemiaan osallistuvat valitaan vuosittain haastatteluissa. Jos oppilas ei sitoudu toimintaan, hän menettää akatemiapaikan. Koulussa seurataan opintojen sujumista. Oppilaille on tähdennetty sitä, että koulutehtävät tulee hoitaa ja akatemiaan osallistuminen ei saa heikentää oppilaan suoriutumista koulussa. (70-100 %)	Oman haasteensa toimintaan tuo akatemianuorten määrän ennustetta-mattomuus.
	Harrastaminen vapaa-ajalla lisääntyy, Kansalaisopiston kurssitarjonta	Opiskelijämäärä (per vuosi), hyvinvoinnin lisääntyminen (1-5), uusien asioiden ja taitojen oppiminen (1-5).	Kansalaisopistossa osallistujia (Opiskelijämäärä alhaisempi, koska tunnit vähentyneet): - Vuonna 2024: 1061 (251 miestä ja 810 naista) - Vuonna 2023: 1107 (258 miestä ja 849 naista) - Vuonna 2022: 1371 henkilöä (346 miestä ja 1025 naista) Hyvinvoinnin lisääntyminen (1-5): - Vuonna 2024: 4,65 - Vuonna 2023: 4,56 - Vuonna 2022: 4,72 Uusien taitojen oppiminen (1-5): - Vuonna 2024: 4,31 - Vuonna 2023: 4,44 - Vuonna 2022: 4,55 (70-100 %)	Vastuunotto Pertunmaan kansalaisopisto-toiminnasta Etä-, verkko- ja monimuoto-koulutuksen kehittäminen Osaamisperusteisuuden laajentaminen Kestäväm kehityksen integroiminen kursseihin ja toimintaan Nuorten yrittäjyyden edistäminen

Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus	Tarjotaan kaikille avoimia ja maksuttomia liikuntavuoroja, liikuntaneuvoja, hyvinvointikoordinaattori ja liikuntapaikkamestari.	Toteutuminen. Avointen vuorojen määrä.	Vuonna 2025 kunnalla on neljä maksutonta vuoroa, lajeina lentopallo ja futsal ja sähly. Lisäksi kansalaisopistolla oli maksuton liikuntaryhmä (Ulkojumppaa kaikenikäisille) sekä eläkeläisjärjestöt tarjosivat monipuolista maksutonta liikuntatoimintaa liikunta-avustuksien myötä. Liikuntaneuvonnan kautta oli mahdollisuus ilmaisiin kuntosalikokeiluihin. Lisäksi Liikutaan!-hankkeen kautta kirjastolla hankittiin kuntosalikortit (2 kpl), jotka ovat kirjastokortilla lainattavissa edelleen. Perheiden avoin kohtaamispaikka Puuhala toimii perjantai aamupäivisin Kisalassa ja heillä on ollut vakiona Volttisali käytössä koko kahden tunnin ajan liikkumiseen. Heinäkuussa 2023 alkoivat monitoimihalli Kisalassa Perhepuuhailut, joissa lapsiperheet voivat liikkua omatoimisesti hyödyntäen Volttisalin ja Mäntyareenan monipuolisia mahdollisuuksia. Perhepuuhailuiden suosion myötä niitä on jatkettu, ja niitä järjestetään noin kerran kuussa. Keskimäärin perhepuuhailuissa on 70-100 osallistujaa. Helmikuussa 2025 järjestettiin Mäntyharju Liikkuu 43 h 0 min - tapahtuma, jossa oli mahdollisuus liikkua 43 h ajan maksuttomasti ja monipuolisesti eri lajit ja kuntotasot huomioiden. Tapahtumassa oli osallistujia yhteensä 679. (70-100 %)	Avoimien vuorojen selkeämpi tiedottaminen sekä niiden vakiinnuttaminen myös Kisarantaan.
	Koululaisten aktiivisuus koulupäivän yhteydessä lisääntyy (välitunnit ja koulupäivän jälkeinen aika), Perusopetus.	Harrastamisen Mäntyharjun mallin -toiminta ja kerhotoiminta (kerhojen lukumäärä, osallistujamäärä). Liikunta-tapahtumat. Välituntilainaamo.	Harrastamisen Mäntyharjun malli (Harrastamisen Suomen malli, Opetus- ja kulttuuriministeriö) toiminta on ollut Yhtenäiskoululla jo vuodesta 2021 saakka. Toiminta on vakiintunut kohtuullisen hyvin ja se muodostaa yhdessä Koulun kerhotoiminnan kehittämisen kanssa Yhtenäiskoulu harrastaa - harrastustarjottimen. Syksyllä käynnistyi yhteinen käytäntö tarjota jokaisessa kerhossa kevyttä välipalaa osallistujille. Osallistujia koulun kerhotoiminnassa viikoittain noin 110 oppilasta. Koulukouts (Energistä Oppimista-hanke) ja koulunuoriso-työntekijä (Kaikki Koulussa-hanke) ovat kehittäneet oppilaita aktivoivaa välituntitoimintaa lukuvuonna 2024-2025. Energistä oppimista hankkeen myötä on tehty myös välinehankintoja oppilaiden aktiivisuuden lisäämiseksi. Liikuntapäivät (2 kpl). Välituntilainaamo on ahkerassa käytössä ja ryhmät vastaavat sen toiminnasta vuorotellen. (70-100 %)	Oppilaskyselyn ja oppilaiden toiveiden entistä parempi huomiointi Yhtenäiskoulun harrastus-tarjottimessa. Kuljetusoppilaiden mahdollisuus jäädä kerhoihin. Liikkuva koulu ja Move! - hankerahoituksen kautta on tarkoitus hakea jatkoa (keväällä 2025) Energistä oppimista - hankkeelle painottuen enemmän Move! prosessin kehittämiseen ja nuorten liikuntaneuvontaan.

lisäänty.				
	Liikuntaseurojen, harrastustoiminnan toteuttajien ja kunnan yhteistyön kehittäminen, Liikuntaneuvoja, hyvinvointi-koordinaattori ja liikuntapaikkamestari.	Toteutuminen, yhteistyön muodot.	Yhteistyötä eri liikuntatapahtumissa esimerkiksi Ikiliikkuja-viikko, Unelmien liikuntapäivä, Harrastus/Vapaa-ajanmessut, Vanhustenviikko ja Luustoviikko sekä Mäntyharju Liikkuu 43 h 0 min. Yhteistyötä Harrastamisen Mäntyharjun mallin tarjonnan ohjauksessa. Edustusta kunnan työryhmissä (Hyvinvoinnin edistämisen työryhmä). Toimijaverkoston koolle kutsuminen ensimmäisen kerran syksyllä 2023. Toimijaverkosto on kokoontunut myös syksyllä 2024 ja keväällä 2025. Toiminnan tarkoituksena on ollut edistää kunnan ja järjestöjen yhteistyötä sekä järjestöjen keskinäistä vuorovaikutusta. (70-100 %)	Harrastamisen Mäntyharjun mallin -tarjonnan monipuolistaminen/kehittäminen oppilaskyselyn tulosten pohjalta. Kunnan harrastus-mahdollisuuksien esille nosto ja tiedottaminen. Liikunta -teema tapaamiset liikuntaseurojen kanssa.
	Lasten liikunta-aktiivisuuden lisääminen arjen tilanteissa ja ohjatussa toiminnassa, Liikkuva varhaiskasvatus -toiminta (Koordinoijana varhaiskasvatus)	Vuosittain tehtävä kysely sekä muut toiminnot.	Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset on käytössä. Varhaiskasvatuksessa on Liikkuva varhaiskasvatuksen liikuntavastaava, jolle resursoitu työaikaa mm. aluetapaamisiin. Liikkumisen nykytila toteutettu ja sen tulokset eri osa-alueilla: Strategia 79 %, olosuhteet 67 % , toiminta 65 % ja tuki 63 % (0-100 %) Aktiivisuus vakiintunut varhaiskasvatuksen toimintaan niin sisä- kuin ulkoliikumisessa: • Arkiliikkomista päivittäin joko ohjatusti tai vapaana toimintana • Lapsia kannustetaan liikkumaan päivittäin • Siirtymät suunniteltu liikkumista aktivoivaksi • Liikuntavälineitä hyödynnetty monipuolisesti myös ryhmätiloissa • Ulkoliikuntavälineet vapaasti lasten käytössä • Metsäretket ja muu metsässä liikkuminen • Liikuntatuokiot kaiken ikäisille lapsille ikä ja kehitystaso huomioiden • Luistelu- ja hiihtotaitojen opettaminen • Osallistuminen valtakunnallisiin kampanjoihin (Arkiseikkailu, Unelmien liikuntapäivä, Jekku-Jänön seikkailut) • Henkilöstön koulutus • Huoltajien tiedottaminen liikunnan merkityksestä kuukausikirjeellä • Yhteistyö liikuntatoimen kanssa (lapsiystävälliset hiihtoladut päiväkodin läheisyydessä) • Liikuntaneuvontaa huoltajille ja henkilöstölle (70-100 %)	Lapset osallistuvat liikkumisen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lapset ovat mukana suunnittelemassa ja järjestämässä yhteisiä liikunnallisia tapahtumia Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja seurojen kanssa Siirtymiin liikuntaa vielä suunnitelmalli-semmin Liikuntasalin monipuolisempi ja aktiivisempi käyttö Metsän ja lähiympäristön hyödyntäminen liikkumis- ja oppimisympäristönä Liikkumisen nykytila tehdään vuosittain

	Tuetaan lasten, nuorten ja ikäihmisten liikuntaa tarjoamalla liikuntapaikat käyttöön maksuttomasti ja tuetaan avustuksilla edellä mainittujen ryhmien ohjattua toimintaa, liikuntaneuvoja.	Jaetut maksuttomat liikuntavuorot ja liikunta-avustukset.	Vuonna 2021-2025 liikunnan kohde- ja toiminta-avustuksia jaettiin 131 000 €. Vuonna 2022 päivitettyissä liikunta-avustuksien jakoperusteissa pääpaino on lasten ja nuorten sekä ikäihmisten liikunnan edistämisessä. Edelleen useat liikuntatilat ovat varattavissa maksuttomasti lasten, nuorten ja ikäihmisten vapaa-ajan toimintaan. Sivistystoimen tilojen hinnoittelun periaatteet: - Mäntyharjun koulujen (yhtenäiskoulu, lukio) opiskelijoille ja alle 18-vuotiaille suunnatulle toiminnalle, - Mäntyharjulaisille yhdistyksille ja yhteisöille tai Mäntyharjussa toimiville yhdistyksille, kun ohjattu toiminta kohdistuu: lapsiin ja alle 18-vuotiaisiin nuoriin, sota-/siviiliveteraaneihin, työttömiin, yli 65-vuotiaiseen tai vammaisyhdistyksiin (70-100 %)	Huomioidaan edelleen avustuksien jaossa jakoperusteet ja niiden periaatteet sekä muokataan niitä tarpeen vaatiessa.
	Nuorisopalveluiden järjestämä maksuton vapaa-ajan liikuntatoiminta, Nuorisopalvelut, liikuntaneuvoja (Koordinoijana nuorisopalvelut)	Toteutuneet tapahtumakerrat, osallistujamäärät.	Toimintana mm. - Sup-lautailua - Padelia - Pop-up nuokkari rantapuistossa - Askel goes mökille (Veljesniemi) Nuorten työpajalla kohdennettu maksuton salivuoro. (70-100 %)	

2. PAINOPISTE: MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Toteutuminen ja arviointi 2021-2025	Kehittämiskohteet ja huomiot tulevaan:
	Koko varhaiskasvatuksen henkilökunta on koulutettu Miniverso -toimintamalliin, Varhaiskasvatus.	Toteutuminen.	Henkilöstö koulutettu keväällä 2023 Menetelmä otettu käyttöön 3-6 -vuotiaiden ryhmissä Huoltajia on tiedotettu menetelmän käyttöönotosta. (70-100 %)	Vaatii edelleen menetelmän juurruttamista arkeen, tulokset eivät näy lyhyessä ajassa. Vaatii kasvattajien pitkäjänteistä sitoutumista Jatkumo koulun Verso-toimintaan Säännölliset tapaamiset MiniVersion toimijoiden kanssa Arviointi ja koulutustarpeen määrittely jatkossa

Varhaiskasvatus- ja kouluikäisten tunne- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät.	Tunne- ja vuorovaikutus - taitojen opiskelu on osa yhtenäiskoulun kasvatustyötä, Perusopetus.	Toimintamallien mukaisen toiminnan toteutuminen (yhteenvedo).	Verso-toiminta on alkanut koulussa syksyllä 2024. Osa opettajista toteuttanut ryhmän kannalta sopivaa toimintamallia. Kivakoulu-oppitunteja pidetään luokilla 1, 4 ja 7. Kivakeskustelut käytössä tarvittaessa kaikenikäisten oppilaiden kanssa. (70-100 %)	
	Tunteet hukassa toimintamalli, Varhaiskasvatus.	Toimintamalli käytössä.	Tunteen hukassa - toimintamalli osittain käytössä: Valittu ohjelmasta helpoimmat tunteet lasten ikä ja taidot huomioiden. (70-100 %)	Varmistettava, että toimintamalli on mukana vuosikello suunnittelussa aktiivisemmin
	Hyvinvoinnin vuosikellon käyttöönotto, Perusopetus.	Tilattu koulutus, toteutuminen.	Ei ole toteutunut toistaiseksi. 0 %	Yhtenäiskouluun sopivan vuosikellon suunnittelu, tarvittaessa koulutusta aiheesta: hyvinvointi on jokaisen vastuulla.
	Ryhmäyttämistoiminta perusopetuksessa ja lukiossa, nuorisopalvelut.	Toteutuminen.	Perusopetus: Nuorisopalvelut KiVa-tiimissä mukana ja ryhmäyttämiset 7.- ja 8.-luokkalaiset. Lukiolaisten ryhmäyttäminen: lukion 1-vuosikurssin opiskelijat. Nuorisotyön jalkautuminen oppilaitoksiin Pienryhmätyöskentely (40-60 %)	Ryhmätys-suunnitelman laatiminen (hyvinvoinnin vuosikello) Koulunuorisotyön suunnitelman laatiminen
			Vanhempainyhdistys kokoontuu säännöllisesti. Vanhempainyhdistys on järjestänyt koulun ja muiden yhteistyötahojen kanssa yhteistyössä toiminnallisen	Yhteistyössä tehtävät teemapäivät ym. sovitaan

Koulun ja vanhempainyhdistyksen yhteistyön tiivistäminen, Vanhempainyhdistys ja perusopetus.	Toteutuminen.	kodin ja koulun päivän koululla ja sen lähiympäristössä lukuvuosittain. Vanhempainyhdistys on ollut mukana liikenneturvallisuuden ja liikennekasvatuksen edistämisessä osallisena suojatiepäivistyksissä. (40-60 %)	koulun toiminnan vuosikellotuksen yhteydessä. Yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen myös muissa koulun tapahtumissa.
Varaamme osan kulttuuripalveluihin käytettävistä rahoista osallistuvaan budjettiin, jotta kuntalaiset voivat osallistua paikallisten kulttuuripalvelujen ja elinympäristönsä viihtyvyyden kehittämiseen, kunnan toimialat.	Osallistuvaan budjettiin käytettävä summa.	Vuosina 2021-2022 toteutettiin Kuntakukkaro, Osallistuva budjettointi, jossa kuntalaiset saivat ehdottaa ja äänestää näistä ehdotuksista käyttökohteen 20 000 €:lle. Summa äänestettiin käytettäväksi torille asennettaviin kausivaloihin, mökkilyhdyt. (40-60 %)	Kyseisten testamenttivarojen suunnitelmassa oli osuudet myös lukion, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osallistuvalla budjetoinnille. Testamenttivarojen suunnitelman uusiminen koskien edellä mainittuja osuuksia ja toiminnan toteuttamisen suunnitelmallisuus.
Yhteisöllisen oppilashuollon vahvistaminen, Perusopetus ja lukio.	Oppilas/opiskelija-huoltotyöryhmän kokoontuminen. Toiminnan toteutuminen.	Perusopetus: Opiskeluhoitoryhmä on kokoontunut lukuvuosina 2021-2024 säännöllisesti. Lukuvuonna 2024-25 kokoontumisia on virassa olevan rehtorin poissaolon (koollekutsuja) myötä ollut vähemmän. Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä on käsitelty ajankohtaisia teemoja, kuten kouluterveyskyselyn tuloksia, uusia päihdeilmiöitä ja ehkäisevää päihdetyötä sekä maahanmuuttajien kotouttamista. Kokouksiin on kutsuttu vakiintuneen kokoonpanon lisäksi kunkin aiheen kannalta olennaisten yhteistyötahojen edustajia. (70-100 %) Lukio: Yhteisöllinen opiskelijahuoltoryhmä kokoontui 5 krt. Kokoonpano lukion rehtori, oppilashuolto (kuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koulupsykologi), opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. Tarvittaessa oppilasjäseniä esimerkiksi tapahtumien suunnittelussa. (70-100 %)	

Kuntalaisten
kokema osallisuus
vahvistuu ja heillä
on mahdollisuus
vaikuttaa
elinympäristönsä
asioihin.

Kirjasto koko kansan
olohuoneena, kirjasto.

Tapahtumien määrä (per
vuosi), kirjaston fyysisten ja
verkkokäyntien määrä (per
vuosi), kirjastopalvelujen
hyöty asiakkaalle
(1-5).

Tapahtumat:

- Vuonna 2024: 52 kpl
- Vuonna 2023: 128 kpl
- Vuonna 2022: 43 kpl

Käyntejä:

- Vuonna 2024:
90 281
(Fyysisiä 63 284 ja
verkkokäyntejä 27 297)
- Vuonna 2023:
88 634
(Fyysisiä 62 865 ja
verkkokäyntejä 25 769)
- Vuonna 2022:
75 162

Hyöty asiakkaalle 4,5/5
(arvio). Suullinen palaute
kiitettävää.

(70-100 %)

Pertunmaan kirjaston
toimintaprosessien
yhdistäminen Mäntyharjun
kirjaston prosesseihin.

Yli 18-vuotiaille
suunnattujen tapahtumien
kehittäminen yhteistyössä
kolmannen sektorin
kanssa.

Tapahtumien liittäminen
kunnan tapahtuma- ja
kulttuurituotantoon.

Oppilaskunnan järjestämät
toiminnot, lukio ja
perusopetus.

Toteutuminen.

Perusopetus: Oppilaskunta
kokoontui säännöllisesti (1.-4.
lk sekä 5.-9. lk). Oppilaskunta
järjesti mm. teemapäiviä.

Lukio: Useita teemapäiviä on
järjestetty vuoden aikana,
samalla edistään lukiolaisten
ryhmytymistä.

(70-100 %)

Kuntastrategiaan liittyvät
kysely

Mikä vituttaa? -ilta nuorille

Johtotiimin ja nuorten
tapaaminen

Sitra hankkeen kautta nuoret
yhteydessä kansanedustajiin

Ikiliikkuja-viikon
päätapaukset ja
mahdollisuus osallistua
keskusteluun kunnan
liikuntamahdollisuuksista ja
niiden kehittämisestä

Erilaiset palveluiden
palautekyselyt, kuten
Perheiden kohtaamispaikka
Puuhalan sekä
Kansalaisopiston vuosittaiset
palautekyselyt

	Järjestämme kuntalaisille kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksia palveluihin ja elinympäristöön liittyvien päätösten valmistelussa, hyte-tiimi.	Päätösten valmisteluun liittyvien kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen.	Leikkipuistokysely Erätaukokeskustelu Ruskahovin terapia-altaan jatkosta ja toiminnan toteutuksesta Mäntyharjun hyvinvointikysely syksyllä 2023 ja tulosten esittelyyn sekä toimenpiteiden suunnitteluun järjestetty Kuntalaisilta Nuorisovaalit yhteistyössä koulun kanssa Nuorisovaltuustojen liitto ry, Nuorten Akatemia ja Deloitte Finland toteuttivat Mäntyharjun nuorisovaltuutetuille ja opiskelijakuntien edustajille kunnan talousarvion varjo-budjetointikokeilun Osana Sitran ”Kuntalaisten osallistuminen kunnan talouden suunnitteluun” -hanketta. Vuoden kulttuuripalkinto ja Vuoden vapaaehtoinen -palkinto ehdokkaiden nimeämis-mahdollisuudet lautakunnalle Kuntaliitoksen läpikäymisen keskustelutilaisuus kuntalaisille (40-60 %)	Nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston hyödyntäminen eri kohderyhmien kuulemisessa. Monipuolisten osallistamis-mahdollisuuksien hyödyntäminen ajankohtaisista asioista. Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnissa myös päätökseen linkittyvien kohderyhmien kuulemista.
	Asiointiliikenteen jatkuvuuden turvaaminen, hallintopalvelut.	Toteutuminen.	Asiointiliikenne toteutunut suunnitellusti. Kevään 2025 osalta reittejä lisätty Pertunmaan entisen kuntakeskuksen ja Mäntyharjun välille. (70-100 %)	Reitit kilpailutetaan ja suunnitellaan uudelleen syksyksi 2026.
	Kunta on mukana sähköisten yhteyksien kehittämis-hankkeissa, hankeyhteistyö ja hallintopalvelut.	Toteutuminen	Yhteistyö Tagnile Oy:n kanssa on käynnissä. (40-60 %)	Yhteistyö Tagnile Oy:n kanssa jatkuu edelleen ja uusia lomakkeita tehdään tarvittaessa.
	Sähköisten palvelujen	Sähköisten	ePalvelun (Tagnile) lomakkeita käytössä 9 kpl kotisivuilla kuntalaisille sekä kaksi lomaketta sisäisessä käytössä.	Muiden toimialojen

Kuntalaisilla on mahdollisuus asioiden hoitamiseen fyysisesti sekä verkon kautta.	kehittäminen (sähköiset lomakkeet, ilmoitukset jne.), kunnan toimialat (Koordinoijana hallintopalvelut).	asiakaslomakkeiden määrä. E-lomakkeiden käyttö 100 %.	Edelleen kunnassa käytössä sähköisiä lomakkeita jotka pdf-, excel- tai paperimuodossa. (40-60 %)	saaminen mukaan ePalvelun sähköisiin lomakkeisiin käynnissä.
	Asiointipiste tarjoaa neuvontaa ja opastusta viranomaisasiointiin, asiointipiste; kirjasto.	Viranomaisasiointien määrä. Kuntalaisten asiointien määrä.	Kelan ja Verotoimiston asiointeja: - Vuonna 2023: 153 kpl - Vuonna 2022: 252 kpl Lisäksi kuntalaisten ohjaus ja neuvonta kunnan palvelujen käyttöön. Koulutuksen ja työllisyyden tieto-, neuvonta- ja ohjaus. (70-100 %)	Pertunmaan asiointitoiminnan mahdollinen liittäminen Mäntyharjun asiointipalveluihin. Kuntalaisten ohjaaminen itsenäiseen tiedonhakuun ja verkkoasiointiin. Yhteistyö työvoima- viranomaisen kanssa.
	Tarjoamme kuntalaiskyselyihin sähköisen osallistumisen lisäksi myös muita osallistumismahdollisuuksia (esim. paperilomake), kunnan toimialat (Koordinoijana hallintopalvelut).	Toteutuminen.	Mäntyharjun hyvinvointikysely toteutettiin syksyllä 2023 ja siihen oli mahdollisuus vastata myös paperisena versiona Kirjastossa. Lisäksi eri palveluyksiköihin, kuten palvelukoteihin, jaettiin tulostettava version kyselystä. Paperisena kyselyyn vastauksia kertyi n=56 eli noin 20 % kaikista vastaajista. Lisäksi esimerkiksi Luovien työpajojen -ideointiin sekä Mäntyharju Neule -kilpailun äänestystyksen oli mahdollisuus osallistua Kirjastolla täyttämällä paperinen lomake. (70-100 %)	Sähköisten kyselylomakkeiden rinnalla huomioidaan myös paperinen versio.
	Paikallisen, henkilökohtaisen palvelumallin kehittämisen työllisyyspalveluissa, työllisyys-koordinaattori.	Toteutuminen.	Vuonna 2022 kaksi toimijaa (50 % työpanoksella). Syyskuusta 2022 vuoden 2024 loppuun saakka yksi henkilö; kehittäminen on jäänyt niukaksi. Työllisyys-koordinaattorin ohjauksellinen otteen ja asiakaslähtöisen työn kehittämistä on tapahtunut osana työnkuvaa. Työllisyyspalvelut siirtyneet toteutettaviksi 1.1.2025 lähtien Mikkelin seudun työllisyyspalveluille vastuukuntana Mikkelin kaupunki.	Edunvalvontaan työllisyyspalveluiden osalta panostettava. Yhteistyömalli rakennettava maahanmuuttajien kotoutumispalveluiden osalta kunnan ja työllisyysalueen kanssa.

Työllisyyspalveluita on saatavilla henkilökohtaisesti ja paikallisesti.			(40-60 %)	
	Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen turvaaminen lähipalveluna, kunnan yleinen edunvalvonta (Koordinoijana kunnanjohtaja sekä hallinto- ja talousjohtaja)	Toteutuminen. Tilastotietoa asiakasmääristä ja työtoimintaan osallistuneista hyvinvointialueelta.	Kuntouttava työtoiminta edelleen Eloisan alaisena. Nuorten työpajaa on jatkunut kunnan palveluna. Mäntyharjussa vuonna 2024 osallistui kuntouttavaan työtoimintaan 47 eri henkilöä (Vuonna 2023: 41 hlöä) Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä oli pienimmillään 26 ja suurimmillaan 32 henkilöä kuukaudessa. Kuntouttavan työtoiminnan työtoimintapäiviä vuonna 2024 oli yhteensä 2934 päivää (vuonna 2023: 2927). Vaihteluväli oli 201-318 työtoimintapäivää kuukaudessa Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmässä tällä hetkellä 4 henkilöä. Ryhmä alkoi 2023 syksyllä ja jatkuu keväällä 2024. Mäntyharjun työpajalla vuonna 2024 järjestettiin sosiaalista kuntoutusta ryhmätoimintana sekä yksilötoimintana. Sosiaalisen kuntoutuksen ryhmässä oli 5 henkilöä ja yksilötoiminnassa 2 henkilöä. Vuonna 2023 oli Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeen puitteissa Mäntyharjulla sosiaalisen kuntoutuksen ryhmä, jossa oli 5 henkilöä ja saman hankkeen etäryhmässä oli 2 mäntyharjulaista asiakasta. (70-100 %)	
	Päihdepysäkki -toiminta Yhtenäiskoululla, nuorisopalvelut.	Toteutuminen.	Päihdepysäkki toiminta on loppunut. Toimintaa on järjestetty ehkäisevän päihdetyön viikolle sekä mielenterveysviikolla. Muun muassa tietovisaa päihteistä, moctailbaaria sekä meemityöpajoja. Keväällä 2023 järjestettiin Yhtenäiskoululla 7.-9.-luokkalaisille Hyvinvointipeli (Seppo.io -alustalle) ja syksyllä 2024 vastaavasti hyvinvoinnin rastirata. Keväällä 2023 lukion 2.	Ehkäisevän päihdetyön sisällyttäminen osaksi koulun arkea (hyvinvoinnin vuosikello)

Tietoisuus päähteiden haittavaikutuksista lisääntyy ja päähdemyönteisyys vähenee. Liialliseen pelaamiseen liittyvät haitat vähenevät.			vuoden opiskelijoille järjestettiin työpaja yhteistyössä nuorisopalveluiden ja Ehyt Ry:n kanssa. (40-60 %)	
	Peli- ja päihdekasvatus- suunnitelman luominen, hyte-tiimi ja yhtenäiskoulun työryhmä	Suunnitelman käyttöönoton toteutuminen.	Peli- ja päihdekasvatus- suunnitelmat valmistuivat keväällä 2023 monialaisessa työryhmässä. (40-60 %)	Suunnitelman jalkauttaminen tulevana vuosina sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden muuttaminen ajankohtaiseen tietoon ja tilanteeseen pohjautuen kerran lukuvuodessa. Suunnitelmien toimivuuden arviointi osana nuorten kanssa tehtävää työtä.
	Tarjoamme tietoa riippuvuuksista ja avun saamisesta, ehkäisevän toiminnan työryhmä ja hyvinvointi- koordinaattori	Järjestetyt tilaisuudet.	Ehkäisevän päihdetyö-viikon tapahtumat yhteistyössä oppilaitosten, nuorisopalveluiden ja opiskeluhuollon kanssa. Ehkäisevän päihdetyön - sivusto kunnan sivuille, jonne koottuna suunnitelmat sekä olennaisia yhteistietoja. Sosiaalisessa mediassa myös päivitykset ehkäisevän päihdetyön/ peliviikolla sekä mielenterveyspäivänä. Lisäksi keväällä 2024 valmistui ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma vuosille 2024- 2025, johon on asetettu tarkempia toimenpiteitä ja edesauttamaan tavoitteen saavuttamista. Ehkäisevän päihdetyön viikolle ja Mielenterveysviikolla jaettiin Mäntyharjun Yhtenäiskoulun huoltajille tiedotteet, jotka sisälsivät infoa ajankohtaisista asioista sekä yhteystietoja avun ja tuen tarpeeseen. Keväällä 2025 valmistuivat eri ikäryhmiä koskevat koontiteokset, mistä saada tukea ja apua. (70-100 %)	Keväällä 2024 valmistuneen ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelman 2024-2025 jalkauttaminen ja toimien toteuttaminen yhteistyössä. Ehkäisevän toiminnan ja ehkäisevän päihdetyön jatkuva läsnäolo, eikä keskittyminen ainoastaan teemaviikoille. Kohderyhmän osallistaminen esimerkiksi viestinnän tai kampanjoiden suunnitteluun.
			Liikuntatutortoiminta käynnistetty. Koulutus järjestetty tutoreille (9	

Tutortoiminnan kehittäminen lukiossa, lukio (Yhessä eteenpäin - hanke).	Tyytyväisyyskysely.	opiskelijaa) ja liikunnallista toimintaa järjestetty pitkällä välitunneilla. Tutorit ovat olleet mukana 9 lk:n tutustumispäivissä. (70-100 %)	Uusien liikuntatutoreiden koulutus ja toiminnan jatkuvuus.
Teemme etsivää kulttuurityötä ja tarjoamme mahdollisuuksia kokea kulttuuria maksuttomasti tai edullisesti, kulttuurituottaja.	Osallistujamäärä, tavoitettujen henkilöiden määrä (etsivä kulttuurityö).	Kunnassa järjestettiin lukuisia maksuttomia mahdollisuuksia kokea kulttuuria eri muodossa. • Yhtenäiskoulun harrastustarjonnassa, maksuttomia mahdollisuuksia myös kulttuurin äärellä (noin 50 hlöä/vuosi) • Pakopeli Iso-Pappilan alueella (vuonna 2023 pelattuja pelejä 146 kpl) • Perheiden kohtaamispaikka Puuhalassa sirkusta (46) ja askarteluita • Päihteen päättäri (200) ja bändikerhojen päättärit nuorille • Vanhustenviikolla elokuva ja konsertti Kulttuurisalissa • Matkalla -hankkeen työpajat (14 kpl): Osallistujia yhteensä Luova jako (Ruokajaon yhteydessä), erilaisia askartelu- ja juhlatarvikkeita sekä vapaalippuja. Kulttuurihyvinvointi-suunnitelman 2022-2025 väliraportoinnin keväällä 2024. Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen yhteistyössä perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, kirjaston ja kulttuuripalveluiden kanssa. Kulttuuriavustuksien vuosittainen jakaminen. Lisäksi syksyllä 2023 jaettiin tukea nuorisobändeille -avustuksia. (40-60 %)	Toiminnassa kulttuurihyvinvointi-suunnitelman ja kulttuurikasvatuksen hyödyntäminen. Toiminnan mahdollistaminen entistä paremmin myös haja-asutusalueilla, kyläkierrokset.
		Kurssien määrä (kpl): • Vuonna 2024: 124 • Vuonna 2023: 166 • Vuonna 2022: 214	

Mielen hyvinvointia tukevia palveluita ja matalan kynnyksen toimintaa on hyvin saatavilla.	Yhteisöllisten tapahtumiin ja niiden tuottamiseen osallistuminen, kansalaisopisto.	Kurssien määrä (per vuosi), tapahtumien määrä (per vuosi), tapahtumiin osallistuneiden määrä (per vuosi), hyvinvoinnin lisääntyminen (1-5).	Kursseilla tuotetut tapahtumat: • Vuonna 2024: 22 • Vuonna 2023: 35 • Vuonna 2022: 42 Kursseilla tuotettujen tapahtumien osallistujamäärä (hlö): • Vuonna 2024: 13 763 • Vuonna 2023: 12 200 • Vuonna 2022: 13 600 Tapahtumia: Lasten teatteri. Nuorisoteatteri. Pappilanparven kesäteatteri. Koirakiven kesäteatteri. Senioriteatteri, Tilkkumessut, Kevätnäyttely, Musiikkimateat ja Kuorojen konsertit. Lisäksi kansalaisopisto oli edustettuna harrastusmessuilla lasten ja nuorten teatterin sekä Lavisnäytetunnin myötä sekä Ikäihmisten messuilla ja Mäntyharjun liikkuu 43 h 0 min -tapahtumassa liikunnan kokeilutuntien myötä. (70-100 %)	Kansalaisopiston talouden sopeuttaminen kursseja vähentämällä ja kurssien laajuuksia pienentämällä. Tapahtumien tuottamisen liittäminen kunnan kulttuurituotantoon yhteistyössä kunnan muiden toimialojen kanssa. Kansalaisopiston ryhmien tuottamien tapahtumien tukeminen (esim. ryhmien päätöskonsertit, teatterinäytökset)
	Perheiden kohtaamispaikka Puuhalan toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen, ohjaajayhteistyö kunnan, Eloisan (ent. Eloisa) ja seurakunnan kanssa, Kisalan toimitila, koordinoijana hytetiimi.	Toiminnan toteutuminen.	Puuhalan kävijämäärä (hlö): • Vuonna 2024: Lapset 881 ja aikuiset 729 • Vuonna 2023: Lapset 652 ja aikuiset 568 • Vuonna 2022: Lapset 328 ja aikuiset 240 Puuhalan vierailijoina ja yhteistyötahoina Mäntyharjun Virkistys, Eloisa, vanhusneuvosto, Setlementti, Etelä-Savon liikunta Ry ja kulttuuripalvelut. Puuhalan toimintaa esiteltiin lautakunnalle (19.10.2023 §84). Päätöksen ohessa hyväksyttiin myös maksuttoman välipalan tarjoaminen Puuhalassa, aiemmin välipala maksanut 2 €/perhe. Puuhalassa on toteutettu keväällä 2023 ja 2024 palautekyselyt. Lisäksi Puuhalassa toimivat henkilöt toteuttivat kohtaamispaikkojen itsearvioinnin (Kaikkien perheiden paikka -arviointityökalu, Lastensuojelun keskusliitto). (70-100 %)	Toiminnan monipuolisuus. Toimintaan osallistuvien tahojen/yhteistyön laajentuminen.
			Kokoelman laajuus (kpl):	

			• Vuonna 2024: 43 010 • Vuonna 2023: 45 058 • Vuonna 2022: 45 851	
	Monipuolisten ja rikkaiden lukukokemusten tarjoaminen , Kirjasto.	Kokoelman laajuus (per vuosi), uuden aineiston määrä (per vuosi), palveluiden monipuolisuus (1-5).	Uuden aineiston määrä (kpl): • Vuonna 2024: 590 • Vuonna 2023: 745 • Vuonna 2022: 1 583 Palvelun monipuolisuus 4,2 (itsearviointi, Suulliset palautteet)	Kokoelman merkittävä pienentäminen Kansallisen E-kirjaston käyttöönotto
			(70-100 %)	

3. PAINOPISTE: OSALLISUUTTA LISÄÄVIEN TURVALLISTEN ARKIYMPÄRISTÖJEN LUOMINEN.

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Toteutuminen ja arviointi 2021-2025	Kehittämiskohteet ja huomiot tulevaan:
Kunnan hallinnoimat tilat ovat turvallisempia, viihtyisämpiä, tarkoituksenmukaisempia, esteettömämpiä ja saavutettavampia.	Kiinteistöstrategian päivitys ja toimeenpano, säilytetään vain tarkoituksen mukaiset kohteet , tekniset palvelut.	Päivitetään kiinteistöstrategia tilanteen muuttuessa.	Kiinteistöstrategian on hyväksytty (Kv 6.11.2023 §53). Toimenpiteiden toteutuksen suunnittelua. (40-60 %)	Strategiaan merkittyjen toimenpiteiden (myynti/purku ym.) toteuttaminen. Pertunmaan alueen kiinteistöjen lisääminen strategiaan sekä strategian päivittäminen ottaen huomioon lisätty kiinteistökanta.
	Rakennusauto-maatiota ja olosuhdemittauksia kehitetään , tekniset palvelut.	Olosuhdemittaus on käytössä tietyn tyyppisissä kohteissa.	Olosuhdemittaus on käytössä osassa kohteissa. (70-100 %)	Rakennus-automaation lisääminen/uusiminen kohteisiin, huomioitava myös Pertunmaan alueen kiinteistöt.
	Talviajan ulkoilu-mahdollisuudet (myös ilman suksia ja luistimia) , tekniset palvelut.	Tiedottaminen.	Tiedottamiseen on panostettu. Ajankohtaista liikuntapaikoista -sivusto kunnan sivuille. Lisäksi tehty myös aiheeseen liittyviä postauksia sosiaalisessa mediassa (yhteistyönä Visit Mäntyharju). (70-100 %)	Päätöstä ylläpidettävistä liikuntapaikoista toteutetaan.
	Kartoitetaan polkupyörän-huoltotolppien tarve , tekniset palvelut.	Toteutuminen.	Osana Mäntyharjun hyvinvointikyselyä kartoitettiin kuntalaisilta myös polkupyöränhuoltotolppien tarvetta. Tarve todettu vähäiseksi, ei tarpeellinen. (70-100 %)	
	Tarvekartoitus	Tarvekartoitus kyselynä.	Penkkien puhdistus talvisin/tilanteen mukaan. Erityisesti penkkejä on puhdistettu Haapaseläntien ja Rantapuiston varrelta.	

Yleiset ulkoalueet ovat houkuttelevampia, viihtyisämpiä ja turvallisempia.	ikäihmisten ulkoilun edistämiseen, tehostetun talvikunnossapidon väylä, tekniset palvelut ja hyvinvointikoordinaattori.	Puhdistettujen penkkien lukumäärä ja sijainti.	Esteettömyyskartoituskävelyllä (esteettömyyskartoittaja mukana) tehtyjen huomioiden läpikäynti sekä parantaminen. (70-100 %)	Tarvekartoituksen jatkuva ylläpito.
	Kysely ulkoalueiden siisteyden parantamiseen tarvittavista toimenpiteistä, tekniset palvelut.	Toteutuminen.	Osana Mäntyharjun hyvinvointikyselyä kartoitettiin kuntalaisilta myös ulkoilualueiden siisteyden parantamiseksi merkityksellisintä toimenpidettä. SUP (kuntien jäte- ja siivouskustannusten korvaus) tuhka roska-asioita (10 kpl) asennettu roskisten kylkeen, siivouskustannusvastuun raportointi. Kustannuksia saatu vuodelta 2023. Roskapihtien (2 kpl) luovuttaminen Mäntyharjun kirjastolle lainattavaksi vuoden 2024 aikana. Vuosina 2023 ja 2024 osallistuminen YLE:n Miljoona Roskapussia kampanjaan. Vuonna 2025 kyseistä kampanjaa ei ole. Kunta toteuttaa oman Roskaton raitti-kampanjan toukokuussa 2025. (70-100 %)	SUP (kuntien jäte- ja siivouskustannusten korvaus) raportoinnin jatkuminen myös Pertunmaan osalta. Suunnitteluasteella: Hylättyjen veneiden kerääminen
Tilat ja muu rakennettu ympäristö mahdollistavat omaehtoisen kansalaistoiminnan lisääntymisen.	Kehitetään osallistavaa budjetointia, tekniset palvelut.	Toteutuminen.	Ei ole toistaiseksi toteutunut. (0 %)	